

Rådet for psykisk helse

Rapport prosjekt 2019/HE1-256289 *God forskning på barnas premisser*

Forord

Avdeling for barn og unges psykiske helse ved Sørlandet sykehus i Arendal, Kristiansand og Flekkefjord ble i desember 2018 tildelt 640 000 kroner fra stiftelsen DAM (da: Ekstrastiftelsen) til helseprosjektet *God forskning på barnas premisser*. Søkerorganisasjon var Rådet for Psykisk Helse. Målet med prosjektet var å danne et ekspertpanel bestående av brukere (foreldre), klinikere og forskere som sammen skulle vurdere og sette sammen et batteri av kartleggingsverktøy til bruk i senere forskning om Barneorientert familierterapi. Ved prosjektslutt består ekspertpanelet av prosjektleder Kari Vik, forsker Indra Simhan, foreldrene (brukerne) Hilde Pedersen Nøkland, Audun Nøkland, Arne Skraastad og Hilde Margrethe Engedal, samt klinikerne Karoline Menzoni Lindahl og Jorunn Hovdejord Haga. Hensikten med denne rapporten er å gi et bilde av hva ekspertpanelet har utrettet i løpet av prosjektperioden. Det har vært en utfordrende rapport å skrive fordi vårt overordnede mål strekker seg langt ut over dette prosjektets grenser. Vi vil gjerne takke deltagerne i ekspertpanelet for deres arbeid. Vi takker Rådet for Psykisk Helse for særdeles god veiledning og oppfølging. Vi takker Stiftelsen Dam for at vi ble tildelt midlene og dermed fikk mulighet for å gjennomføre dette helseprosjektet.

Sammendrag

Avdeling for barn og unges psykiske helse (Abup) ved Sørlandet sykehus ble i desember 2018 tildelt 640 000 kroner fra stiftelsen DAM gjennom søkerorganisasjon Rådet for Psykisk Helse til helseprosjektet *God forskning på barnas premisser*. Vi ønsket å danne et ekspertpanel bestående av foreldre, klinikere og forskere som sammen skulle vurdere og sette sammen et batteri av kartleggingsverktøy til bruk i senere forskning om Barneorientert familierterapi (BOF). Målet var å sikre solide framtidige forskningsresultater utført med gode måleinstrumenter, som: 1) oppleves meningsfulle av foreldre, 2) måler det vi ønsker at de skal måle, og 3) at svarprosenten i et fremtidig forskningsprosjekt blir høy. I tillegg ønsket vi erfaring med det å arbeide sammen i et slikt ekspertpanel. Målgrupper er forskere som i fremtiden skal forske på BOF, på lang sikt også foreldre og barn, som får tilbud om BOF, samt terapeutene deres.

Prosjektperioden ble søkt (og innvilget) forlenget med et år, altså ut 2020. Framdriftsplanen har i store trekk blitt fulgt, og prosjektets målsetting er nådd. Veiledning av BOF-terapeuter vår 2020 og noen møter ble avlyst pga. korona-pandemien. To av foreldrene trakk seg tidlig i perioden, den ene pga. helseplager, den andre pga jobb. Vi rekrutterte en ny forelder som også trakk seg etter kort tid av familiære årsaker. Etter dette fikk vi etter hvert to nye foreldre som deltakere, begge fosterforeldre. Fosterforeldre deltar i BOF med fosterbarna på lik linje som biologiske foreldre med sine barn og er derfor like relevant som eksperter. I tillegg har fosterbarn ofte store relasjonelle utfordringer. Det å inkludere to fosterforeldre var derfor tilført svært nyttige erfaringer til ekspertpanelet. Vi har hatt 25 møter i ekspertpanelet, de fleste av en varighet av to timer. I tillegg hadde vi et dagsseminar i starten, sommeravslutning X 2, julesamling og avslutningsfest. I november 2019 deltok vi med to foreldre, to klinikere og en forsker på en konferanse om BOF i Gøteborg. Vi holdt et innlegg der vi formidlet våre erfaringer. Vi har også holdt et digitalt innlegg på

fagdag for ansatte i fosterhjemtjenesten i Kristiansand kommune, der to av foreldrene hadde hovedinnlegget.

Vi har satt sammen et kartleggingsbatteri til bruk i framtidig forskning, inkludert forklaring og utfyllingsveiledning (se vedlegg 1-3). To av skjemaene er oversatt fra engelsk til norsk og tilbake igjen av profesjonelle oversettere. Alle skjemaene er nøye diskutert og vurdert av ekspertpanelet. Et av skjemaene vi startet ut med er forkastet og erstattet av et annet, fordi det er kortere og fordi vi vurderer det som et bedre alternativ også innholdsmessig. Foreldre i ekspertpanelet intervjuet seks foreldre som nettopp hadde fått BOF om deres erfaringer med batteriet de ble presentert før og etter behandling. De var overveiende positive. De synes ikke det er for mange skjema, de synes ordene er lette å forstå, at språket er godt, og at de stort sett har klart å svare ærlig på spørsmålene som karakteriserer dem selv og barnet deres. 10 foreldre fylte ut kartleggingsbatteriet. Ettersom dette ble noe justert/endret i prosjektperioden ble ikke alle skjemaer brukt på alle de 10 deltagende foreldrene.

Selve ekspertpanelet oppsummeres som vellykket pga et likeverdig samarbeid mellom klinisk kunnskap, erfaringskunnskap og forskningskunnskap.

Dette prosjektet har vært vellykket. Det at prosjektperioden ble forlenget viste seg å være gunstig, bl.a. fordi den hyppige møtefrekvensen i begynnelsen ble belastende. Hverdagen er travel for foreldre med små barn i full jobb. Pakkeforløp i Abup ble innført fra nyttår 2019, altså samtidig med prosjektstart. Dette, samt koronapandemien, er sannsynligvis hovedårsaken til at det tok lengre tid å nå målsettingen med å rekruttere 10 familier. Prosjektet danner grunnlag for å søke midler til forskningsprosjekter som kan vurdere effekten av BOF som behandlingsmetode, og erfaringer gjort av foreldre og barn. Vi har allerede begynt med å søke midler for å gjennomføre et større forskningsprosjekt der vi ser på effekten av BOF med kartleggingsbatteriet som utgangspunkt for kvantitative mål, og skal også lage design til et kvalitativt forskningsprosjekt på erfaringer gjort med BOF, på grunnlag av intervjuguiden til foreldre og malen til vurdering av barnets lek i BOF, som ble utviklet av ekspertpanelet.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	1
Bakgrunn for prosjektet	2
Målsetting og målgruppe	3
Prosjektgjennomføring og metode	3
Resultater, vurdering og diskusjon	4
Oppsummering med konklusjon og videre planer	8
Referanser	8
Vedlegg, kartleggingsbatteriet	

Bakgrunn for prosjektet

Avdeling for barn og unges psykiske helse (Abup) ved Sørlandet sykehus (SSHF) i Arendal, Kristiansand og Flekkefjord implementerte i 2016/17 Barneorientert Familieterapi (BOF) i sped- og småbarnsteamene. Når barns psykiske helse er truet må vi ivareta og hjelpe dem på deres egne premisser gjennom familiesamtaler/terapi tilrettelagt etter alder. BOF er en behandlingsmetode som er særlig velegnet i terapi med små barn der barna er direkte deltakere sammen med sine omsorgspersoner. Klinisk erfaring og kvalitative fordypningsstudier beskriver metoden som lovende, men det trengs mer dokumentasjon på om og hvordan den virker. Derfor ønsket vi å gjennomføre et prosjekt der brukere (foreldre og/eller fosterforeldre som allerede har deltatt i BOF sammen med sine barn), klinikere og forskere gjennomgikk, vurderte og satt sammen et batteri av måle- og kartleggingsverktøy som kan medvirke til å vurdere effekten av BOF i et framtidig forskningsprosjekt.

Målsetting og målgruppe

Overordnet mål: På lang sikt er målet at BOF skal bli implementert i hele landet ved at solide forskningsresultater kan legges til grunn. For å få solide forskningsresultater må vi bruke de best egnede og gjennomførbare måle- og kartleggingsinstrumentene. For å klare dette må vi sikre:

Underordnede mål: 1) At måleinstrumentene oppleves meningsfulle av foreldre, 2) At måleinstrumentene måler det vi ønsker at de skal måle, og 3) At svarprosenten i et fremtidig forskningsprosjekt blir høy.

Tilleggs mål: At vi skal få kunnskap om og erfaring med det å arbeide sammen i et slikt ekspertpanel.

Målgruppen for prosjektet er sammensatt, avhengig av om man tenker på kort (dette prosjektet) eller lang (fremtidige forskningsprosjekter) sikt.

På kort sikt: Forskere som i fremtiden skal forske på BOF som metode, de som skal bruke måle- og kartleggingsinstrumentene som velges ut i dette prosjektet.

På lang sikt: Foreldre og barn, som får tilbud om BOF, samt terapeutene deres.

Prosjektgjennomføring og metode

Opprinnelig skulle prosjektet vare hele 2019. Pga sykdom hos prosjektleder og stort press på foreldrene i ekspertpanelet ble prosjektperioden søkt (og innvilget) forlenget med et år, altså ut 2020.

Revidert framdriftsplan

	Vinter 2019	Vår 2019	Sommer 2019	Høst 2019	Vår 2020	Høst 2020
Startseminar for ekspertpanelet	X					
Oppstartsmøte BOF-terapeuter	X					
Arbeide i ekspertpanelet	X	X	X	X	X	X
Gjennomføring av BOF-terapier		X	X	X	X	
Nettverksarbeid	X	X	X	X	X	X
Veiledning av BOF-terapeuter		X		X	X	

Vi viser til revidert framdriftsplan (se over), som i store trekk har blitt fulgt. Veiledning av BOF-terapeuter vår 2020 ble avlyst pga. korona-pandemien, likeså noen av møtene i ekspertpanelet. To av foreldrene måtte dessverre trekke seg ganske tidlig i perioden, den ene pga. helseplager, den andre fordi hun hadde fått jobb og ikke kunne klare kombinasjonen. Vi rekrutterte en forelder som erstatning. Dessverre måtte hun også trekke seg etter kort tid av familiære årsaker. Selv om foreldrene som deltar i ekspertpanelet har avsluttet sin terapi kan de fortsatt være i en sårbar fase. Etter dette fikk vi etter hvert to nye foreldre som deltakere, begge fosterforeldre. Fosterforeldre deltar i BOF med fosterbarna sine på lik linje som biologiske foreldre med sine barn. I tillegg har fosterbarn ofte store relasjonelle utfordringer. Det å inkludere to fosterforeldre var derfor svært nyttig for ekspertpanelet.

Arbeidet startet med et dagsseminar der ekspertpanelet fikk informasjon om formålet med denne arbeidsmetoden og arbeidet som skal gjøres. Videre formidlet vi teori om BOF og barns utvikling fordi vi mente det var viktig at vi fikk en felles forståelse av bl.a. terminologi som brukes om barns sosiale og emosjonelle utvikling i samspill med sine omsorgspersoner.

Vi har hatt 25 møter i ekspertpanelet, de fleste av en varighet av to timer. I tillegg har vi hatt et oppstartingsseminar over en dag, sommeravslutning X 2, julesamling og avslutningsfest. I november 2019 deltok fem av oss, to foreldre, to klinikere og en forsker, på en heldags konferanse

om BOF i Gøteborg. Vi holdt et innlegg der vi formidlet våre erfaringer med dette prosjektet så langt. Arrangøren i Gøteborg sponset oss med dekning av reiseutgifter og opphold for to av deltakerne, de resterende finansierte vi selv. Vi har også holdt et digitalt innlegg på fagdag for ansatte i fosterhjemtjenesten i Kristiansand kommune, der to av foreldrene hadde hovedinnlegget.

Sped- og småbarnsteamene i Kristiansand, Arendal og Flekkefjord har rekruttert foreldre til å teste batteriet. Målet var at 10 foreldre skulle fylle ut testbatteriet før og etter behandling og at noen av dem skulle bidra med sine erfaringer i et intervju etterpå. Dette målet er nådd.

Metode

Vi har brukt flere metoder i prosjektet. Den viktigste er ekspertpanelet i seg selv, det å jobbe sammen og utnytte effekten av de ulike perspektivene og virkelighetsoppfatningene vi representerer.

Videre har vi utviklet en metode for vurdering av de ulike skjemaene, basert på en gjennomlesing og avkryssing av skjemaene for å prøve å sette oss inn i situasjonen til de som skal fylle ut skjemaene. Etter utfylling har vi hatt runder der vi beskriver opplevelsen av å fylle ut de ulike skjemaene etterfulgt av dialog og diskusjon om opplevelsene.

Vi har gjort en kvantitativ sammenfatning av data fra testbatteriet som de 10 foreldrene fylte ut før og etter BOF.

Sist, men ikke minst, har vi gjennomført individuelle intervjuer der foreldrene i ekspertpanelet har intervjuet foreldre som har prøvd kartleggingsbatteriet om deres opplevelser.

Resultater, vurdering og diskusjon

Prosjektets overordnede mål er at BOF, dersom forskning viser gode behandlingsresultater, skal bli implementert i hele landet slik at flere barn kan få hjelp. Vi fikk midler av egen organisasjon for å holde kurs i BOF for nyansatte Abup. Tre klinikere fra BUP, to fra sped- og småbarnsteamet, samt seks fra familieteamet deltok. I tillegg fikk tiltaksavdelingen i barneverntjenesten i Kristiansand kommune delta med fire barnevernspedagoger. Dette er en effekt av midlene vi fikk fra DAM. Det skapte oppmerksomhet, nysgjerrighet og entusiasme rundt BOF. Samtidig utgjør dette en viktig del av nettverksarbeidet rundt BOF. I prosjektperioden har det vært gjennomført kurs i bruk av BOF, både her, i regi av prosjektet, men også, i mindre grad, i andre steder av landet. Vi har også deltatt, og bidratt, på en BOF-konferanse i Gøteborg. Videre hadde vi innlegg på en fagdag for fosterhjemtjenesten i Kristiansand kommune. Dette pågående arbeidet bidrar til å nå vårt overordnede mål.

Vi har satt sammen et kartleggingsbatteri til bruk i framtidig forskning (se vedlegg 1-3). For å få solide forskningsresultater må vi bruke de best egnede og gjennomførbare måle- og kartleggingsinstrumentene. Her kommer våre andre mål, gjennomført i prosjektperioden inn: 1) Sikre at måleinstrumentene oppleves meningsfulle av foreldre/fosterforeldre, 2) Sikre at måleinstrumentene måler det vi ønsker at de skal måle, og 3) Sikre at svarprosenten i et framtidig forskningsprosjekt blir høy. De fleste møtene i ekspertpanelet har hatt form av arbeidsmøter der vi har jobbet med disse målene. To av skjemaene er oversatt fra engelsk til norsk og tilbake igjen av profesjonelle oversettere. Alle skjemaene er nøye diskutert og vurdert av ekspertpanelet, og her har foreldrenes bidrag vært svært nyttig. Et av skjemaene vi startet ut med er forkastet og erstattet av et annet, fordi det er kortere og fordi ekspertpanelet vurderer det som et bedre alternativ også innholdsmessig. Vi hadde flere viktige diskusjoner om hvordan presentere et batteri av skjemaer for framtidige foreldre. Et viktig bidrag kan være å la foreldre fylle ut skjemaene på stedet samtidig som de har tilgang til en kliniker slik at de kan få hjelp hvis de trenger det. En erfaring er det kan være tvil om hva de ulike spørsmålene egentlig betyr, da kan det være godt å ha en fagperson i nærheten å spørre. Et annet poeng er utfyllingstidspunktet. Hvis foreldrene får med seg skjemaene hjem og svarer etter en lang og strevsom dag vil det kanskje prege svarene i en skjev retning, og det kan derfor være lettere å reflektere og nyansere i fred og ro. Mange kan synes det kan være vanskelig å

svare ærlig på slike skjemaer, de vil kanskje fremstille både seg selv og/eller barna i et bra (evt dårlig) lys, dette er det også viktig å ta hensyn til gjennom informasjon gitt på forhånd til foreldrene.

Følgende skjemaer har vært vurdert:

- The Parental Reflective Functioning Questionnaire (PRFQ)(Luyten; Mayes; Nijssens; & Fonagy, 2017). Vi har fått oversatt den engelske originalversjonen til norsk, deretter reoversatt den tilbake til engelsk av to ulike oversettere. Dette skjemaet ønsker å fange foreldres refleksjoner om sine egne og barnas tanker og motiver. Vi har kalt det 'Spørreskjema om foreldres reflekterende fungering'.
- Attachment Style Questionnaire (ASQ). Vi prøvde først ut et australsk skjema (Feeney; Noller & Hanrahan, 1994) oversatt til svensk (Tengström; Håkanson & Armelius, 1996), men vi fant ingen nyere artikler om at dette skjemaet var brukt i vitenskapelig forskning. Derimot dukket det opp et annet ASQ med utgangspunkt i Nederland (van Oudenhofen & Hofstra, 2008). Her foreligger det mer vitenskapelig dokumentasjon, og vi har fått oversatt og reoversatt dette. Vi har kalt det 'Spørreskjema om tilknytningsstil'.
- The Parental Locus of Control Scale (PLOC) ble utviklet av Campis, Lyman og Prentice-Dunn i 1986. En litt utvidet versjon av ble brukt i den store Mor-Barn-undersøkelsen i Norge, og det er den vi har valgt, kalt 'Barneoppdragelse'.
- Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), Goodman, 2005, kalt sterke og svake sider. Dette skjemaet er allerede oversatt og har lenge vært i bruk i Norge. Det finnes i to versjoner, et for barn fra 2 til 4 år, og et for barn fra 4 til 17.
- Vurdering av lek. Dette er et skjema til terapeutene for å vurdere utviklingen i leken i sandkassa. Det er oversatt fra tysk (von Gontard m fl, 2010).
- Intervjuguide: vi har utarbeidet en intervjuguide som tre av foreldrerepresentantene i ekspertpanelet har benyttet til å intervju foreldre som har gjennomført BOF om kartleggingsbatteriet.
- Intervjuguide til bruk i framtidig forskning. Denne intervjuguiden fokuserer på foreldres erfaringer med BOF.

I tillegg har vi vurdert to skjemaer som allerede er rutine for alle foreldre til alle barn som henvises til Abup: Aseba og ASQ SE.

Hva viser målingen med kartleggingsinstrumentene før og etter BOF behandling?

10 barn deltok i den kvantitative delen av pilotstudien. Foreldrene fylte ut kartleggingsbatteriet før og etter veiledning. Kartleggingsbatteriet ble noe tilpasset og endret over tid. Dermed ble ikke alle mål utfylt av alle deltagere. I tillegg så vi at det var noen vansker med å fylle ut fullstendig, noe som trolig handler om layout og tilgjengelighet av en fagperson under utfyllingen, for å avklare eventuelle spørsmål eller misoppfatninger.

Til hovedendringsmål Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ) foreligger det fullstendige datasett fra 6 deltagere. Det ble gjennomført parvise Bayesianske analyser for alle resultater. Omfanget av datasett tillater kun utsagn om tendenser. Det er evidens for at det totale omfanget av problemer gikk ned i løpet av behandlingen. Barnas atferdsproblemer minsket underveis i intervensjonen. Etter BOF var barnas vansker mindre forstyrrende både generelt og på fritid, og den totale påvirkningen av vanskene var mindre. Barna viste også økt prososial atferd etter intervensjon. Det er indikasjon i data på at hyperaktivitet og internaliserte vansker gikk ned etter BOF. Data tillater ingen tendens på vansker med relasjoner, total problemtrykk, eksternaliserende vansker, mengden forstyrrelser hjemme av vanskene, og forstyrrelse av vennskap pga vanskene; for dette trenger vi større datasett.

Til et sentralt mål på foreldrefungering, foreldrenes mentaliseringskapasitet, kartlagt med Parent Reflective Functioning Questionnaire (PRFQ), foreligger det fullstendige datasett fra 4 deltagere. Derfor er det kun mulig å lage forsiktige utsagn om tendenser. Det ble gjennomført parvise Bayesianske analyser for alle resultater. Det ses tendens til at foreldrenes interesse i barnets opplevelse, tanker og følelser som sentralt aspekt av mentalisering, øker under BOF. Det ses tendens

til at umoden mentalisering og skråsikkerhet på barnets indre tilstander gikk ned under BOF, som tilsvarer en økning av aspekter av mentalisering. Samlet sett ser vi en mulig tendens til økt mentalisering, men også her trenger større datasett for å kunne si dette mer sikkert og nøyaktig.

Hva sier foreldrene om kartleggingsinstrumentene?

Intervjuerne Audun, Arne og Hilde har stort sett stilt spørsmål om hele batteriet og i mindre grad gått inn på de enkelte instrumentene med mindre forelderen selv har tatt initiativ til det.

Generelt er foreldrene overraskende positive. De synes ikke det er for mange skjema, de synes ordene er lette å forstå, at språket er godt, og at de stort sett har klart å svare ærlig på spørsmålene som karakteriserer dem selv og barnet deres.

Det er bare seks foreldre som er intervjuet, likevel nok til at resultatet utfordret noen av våre forforståelser av at det å bli møtt med å skulle fylle ut mange kartleggingskjema ville kunne oppleves tungt og upersonlig. Her er det viktig å huske på at disse skjemaene er delt ut etter at foreldrene har hatt samtaler med terapeutene, de er ikke sendt i posten for å fylles ut på forhånd. Vi har delt foreldrenes synspunkter opp i noen underpunkter som vi illustrerer med deres egne ord:

Ærlighet:

På spørsmål om det var lett eller vanskelig å svare ærlig på spørsmålene som karakteriserte barnet svarer ei mor: 'Nei, jeg søkte jo hjelp for han, så da var det ikke det'. En far sier: 'Jeg prøver å være så ærlig som jeg kan, for ellers vil ikke skjemaet hjelpe. (...) For det er jo viktig å ha det bilde selv om kanskje en del av det kan være negativt så er det likevel viktig for det er jo det man kan jobbe med for at det skal bli bedre'. En annen far sier: 'Jeg tror nok, jeg håper i hvert fall, at jeg har gitt et nokså rettferdig bilde.' Samtidig sier han at det kunne være vanskelig å finne ut hva som er for eksempel «ofte» eller «av og til», at dette satte i gang prosesser og påminnelser om situasjoner han opplever med barnet. En fostermor synes det noen ganger var vanskelig å svare på skjemaene, fordi hun rett og slett ikke visste hva hun skulle svare. Barnet hadde da vært hos henne og familien i et halvt år, og hun syntes hun kjente henne for dårlig til å gi ordentlige svar på noen av spørsmålene.

Språk/forståelighet:

På spørsmål om hvordan det opplevdes å krysse ut de ulike skårene på de forskjellige skjemaene svarer foreldrene stort sett at det gikk greit: 'Ja de synes jo jeg er veldig greie å svare på, for da har du jo på en måte tre alternativ og så er de jo veldig klart hva de spør etter.' En annen svarer: 'Jeg synes de var lett leselige. Jeg synes det var greit å fylle det ut.' En mor sier at spørsmålene var greie, men understreker at skjemaene ikke er tilstrekkelig, det må samtaler til i tillegg for å få fram det barnet og familien strever med. En ting til ettertanke er hvordan ivareta foreldre som har dysleksi. Kanskje terapeutene kan spørre om det i forkant, slik at de kan få hjelp. Men de fleste klarer det på sin egen måte, slik som denne mammaen: 'Jeg tror jo jeg skjønner, men jeg har jo litt dysleksi selv, så jeg må lese noen ganger. Heldigvis kunne jeg ta det med hjem. Så min mann... vi gikk gjennom de sammen.'

Prosess/utvikling/bevisstgjøring:

Utfylling av skjemaene kunne også oppleves sårt og vanskelig. En mor forteller om spørsmål som gjorde henne mer obs: '...sånn som spesielt den altså «har minst en god venn», den husker jeg var vanskelig, den var litt sår, for da hadde ikke jeg, jeg hadde tenkt at han hadde gode venner og det har han jo fått, men han hadde kanskje ikke det i starten, sant. Så man blir jo oppmerksom også, sant. Og kjenner litt på sårheten i det.' En annen mor reflekterer over at det er en utvikling fra før til etter: 'Jeg fikk jo verre skår på første enn andre', og videre at 'Det var selvfølgelig ikke greit å se hvor mye negativt det var på de første skjemaene.' Samtidig var dette en spore for henne til å bidra med å hjelpe sønnen. På spørsmål om utfyllingen satte i gang prosesser hos forelderen svarer en mor: 'Ja, det synes jeg det gjør. Både i forhold til hvem jeg selv er og i forhold til (...) de store utfordringene med barnet. (...) Når spørsmålsstillingen er positiv så må du stoppe opp og tenke, å ja, selvfølgelig! Det er ikke bare negativt, men i hverdagen der en går mye i det, så er det jo sånn det føles.' Hun nyanserte bildet hun hadde av barnet sitt, egen oppvekst og '... når en fyller ut skjemaene som går på en måte på om du føler deg ensom, og det går på en del sånne ting så setter det i gang noen runder der liksom ... jeg har nok tenkt noen ganger at ... mens jeg har holdt på med dette, at jo jeg kan forså

at mennesker kan føle seg ensomme uten å se ensomme ut. Ikke sant? Og det setter i gang noen tanker hos meg, kjenner jeg. Og i forhold til eget liv og at en kan kjenne at det er så utrolig hektisk. At jeg har ikke tid til å på en måte stoppe opp og bare være meg i perioder.' En annen mor reflekterer: 'Jeg synes jo det er både viktig og bra med sånne spørreskjema. (...) Som sagt, at det setter i gang en tankeprosess. Og jeg tenker, for noen så kan det bli en kanskje litt trist påminnelse på hvordan egentlig situasjonen er og kjenne litt ekstra på det, muligens. (...) Men det er også en fin måte å kartlegge tenker jeg. For det er ikke alltid ... man kan ofte oppleve situasjoner som verre enn den egentlig er for man lever oppi det, ikke sant, man er oppi det daglig og det er litt vanskelig å se fra et meta-perspektiv eller objektivt syn.'

Effekt av BOF:

Egentlig var dette litt på siden av formålet med intervjuet, men mange hadde lyst til å si noe om det likevel: 'Etter kurset har jeg jo skjønnt at (...) hun får ikke frem det hun virkelig vil ha frem. Så det er vel noe av det jeg har lært. (...) Jeg har lært å kjenne på en dypere måte som jeg ikke kunne greid alene. Ja. Det er helt sant.'

Mengde:

Heller ikke mengden skjemaer er det negative reaksjoner på: 'Ja, i etterkant så synes jeg ikke det var så mange. (...) Det tok jeg rett etter et møte, og leverte de samme dag.'

Styrker og svakheter ved resultatene av foreldreintervjuene:

Er svarene fra foreldrene pålitelige? Intervjuene er foretatt etter gjennomført BOF. Ettersom disse seks foreldrene alle er positive og synes behandlingen (BOF) har hjulpet kan det tenkes at de også ser på skjemaene i et positivt lys. Det er mulig svarene hadde vært mer negative fra foreldre som ikke var fornøyd med behandlingen. Samtidig er det foreldre som har intervjuet foreldrene. Vi kan anta at det er lettere å være ærlig og kritisk overfor en annen (ukjent) forelder enn dersom intervjuet hadde vært foretatt av en kliniker eller forsker. Dette styrker troverdigheten.

Konklusjon:

Vi konkluderer med at de seks foreldrenes opplevelser med kartleggingsbatteriet er overveiende positive. Fosterforeldre bør kanskje informeres om at det kan føles utilstrekkelig, spesielt hvis fosterbarnet ikke har bodd så lenge i familien. Videre bør det spørres om forelderens har dysleksi eller andre vansker og tilbys passende tilrettelegging.

Hva er erfaringene med selve ekspertpanelet

Selve ekspertpanelet var en viktig metode som skulle prøves ut i dette prosjektet. Ingen av oss, verken klinikerne, foreldrene eller forskerne hadde arbeidet sammen på denne måten før, og vi ønsket å få erfaring om hvorvidt et slik panel er en god metode for å sette sammen et egnet batteri av måle- og kartleggingsinstrumenter. Vi kan konkludere positivt. Alle deltakerne er fornøyd og oppsummerte sammen suksessfaktorer:

Et likeverdig samarbeid mellom klinisk kunnskap, erfaringskunnskap og forskningskunnskap. Det opplevdes spennende at vi med ulike utgangspunkt av profesjoner og 'vanlige dødelige' kunne jobbe så bra sammen. Det å bli sett på som en ressurs førte til gode samtaler mellom 'brukerblick og ansattblikk'. Ekspertpanelet har fungert greit fordi alle stemmene i gruppa ble likt vektet. Dialogen har vært åpen, alle innspill har vært viktige, dermed har det vært lett for alle å komme fram med ulike tanker og meninger. Dette har vi klart å skape sammen. Det å skape 'noe' mellom oss som var mer enn det profesjonelle har vært viktig, og faktorer som bevertning og småsnakk har bidratt til det. Felles for oss alle er at vi visste lite om hva vi gikk til. Det var viktig å bruke god tid på å øke forståelsen for målsettingen(e) med prosjektet i begynnelsen. Videre bli trygge på hverandre, sammen lage en god stemning preget av respekt og, ikke minst, nysgjerrighet for hverandre og våre ulike bidrag.

Foreldrene er særlig sårbare. De har vært i en situasjon der de har behøvd hjelp av profesjonelle for å klare hverdagen med sine barn. Selv om ikke formålet med ekspertpanelet var at foreldrene skulle formidle sine egne BOF-erfaringer, så er de nær i tid og rom. Foreldrene har blitt minnet på egne opplevelser, både på godt og vondt. Selv om terapien er avsluttet er familiene fremdeles i en sårbar situasjon, og må sjonglere travle hverdager med utfordringer både privat, på

jobb og som deltakere i ekspertpanelet. Foreldrenes motivasjon for å delta i prosjektet har vært at de ønsket å dele sine erfaringer, for på den måten å bidra til at andre kan få bedre hjelp. De oppsummerer at det har vært fint å delta, også for å holde fokus på BOF og erfaringene derfra i hverdagen hjemme.

Klinikerne oppsummerer at de har blitt mer opptatt hva det kan bety for foreldre, i en sårbar situasjon, å bli møtt med et batteri av spørreskjemaer. Som kliniker er det lett å forville seg inn i sin egen verden, og det er godt å få et korrektiv, å høre om hvordan det kan være å møte Abup.

Forskerne har fått nye innblikk i hva brukervedvirkning er. Vårt bevissthetsnivå rundt brukernes stemme inn i forskningsdesign og prosess er blitt utvidet. Å jobbe så tett med brukerne gjør at vi selv ser på forskningsprosess og formidling på en mer brukerorientert måte. Konkrete innspill fra brukerne har en unik verdi som ellers hadde manglet i prosjektet. Gjennom arbeidet har også vår bevissthet om at små barn i behandling er fraværende i brukervedvirkning og som brukerstemme økt.

Oppsummering med konklusjon og videre planer

Vi kan konkludere med at prosjektet i hovedsak har vært vellykket ettersom prosjektets målsettinger er nådd. Det at prosjektperioden ble forlenget viste seg å være gunstig. Den hyppige møtefrekvensen i begynnelsen ble belastende, derfor kunne prosjektet i utgangspunktet vært strukket over lengre tid, f.eks to år med mindre hyppig møtefrekvens. Hverdagen er travel for foreldre med små barn i barn i full jobb.

Pakkeforløp i Abup ble innført fra nyttår 2019, altså samtidig med prosjektstart. Dette er kanskje hovedårsaken til at det tok lengre tid å nå målsettingen med å rekruttere 10 familier.

I mars 2019 kom koronaen, og mange terapier måtte avlyses, utsettes eller gjennomføres digitalt, noe som ikke lar seg gjøre med BOF. Også dette kan ha hatt betydning for rekrutteringen.

Våre anbefalinger når det gjelder utfylling av kartleggingsbatteriet er at foreldre bør få tilbud om å fylle ut kartleggingskjemaene på Abup med tilgang til en kliniker som kan svare på spørsmål og veilede dersom det skulle være behov.

Vi har allerede begynt med å søke midler for å gjennomføre et større forskningsprosjekt der vi ser på effekten av BOF med kartleggingsbatteriet som utgangspunkt for kvantitative mål. Vi skal også lage design til et kvalitativt forskningsprosjekt på erfaringer gjort med BOF, på grunnlag av intervjuguiden til foreldre og malen til vurdering av barnets lek i BOF, som ble utviklet av ekspertpanelet, og søke midler til dette.

Kilder:

- Brattwall, Lena (2004). "Konstigt men roligt att leka" Sex mammor om BOF-lek. Påbyggnadsutbildning i psykoterapi med inriktning mot barn och ungdom. Göteborgs universitet.
- Campis, L. K., et al. (1986). "The Parental Locus of Control Scale: Development and validation." *Journal of Clinical Child Psychology* 15(3): 260-267.
- Edvinsson, Rebecca, og Ann-Christin Kranz (2016). Tvärkulturelle möten i BOF. Eksamensarbeite i två-årig BOF-utbildning.
- Luyten, P., Mayes, L. C., Nijssens, L., & Fonagy, P. (2017). The parental reflective functioning questionnaire: Development and preliminary validation. *PLOS ONE*, 12(5), e0176218. doi: 10.1371/journal.pone.0176218
- Rezay, Roja (2016). BOF i våldets skugga. Eksamensarbeite i två-årig BOF-utbildning.
- Rygg, Magne (2017). Barneorientert familierapi – å gi barnet en stemme. En studie med fokus på fosterforeldres erfaringer fra deltakelse i Barneorientert familierapi. Masteroppgave. VID Diakonhjemmets høgskole, Oslo
- van Oudenhofen Jan Pieter & Jacomijn Hofstra. (2008). Attachment Styles Questionnaire, University of Groningen, 2008
- Wesslund, Anders (2008). ".....ändå är det så mycket man ser!" - utvecklingsteoretiska perspektiv i BOF, Barnorienterad familierapi. Psykoterapeutprogrammet inriktning Barn och Föräldrar. Umeå universitet. Institutionen för klinisk vetenskap

Velkommen til behandlingstilbudet Barneorientert Familieterapi. For at vi skal kunne hjelpe barnet og deg best mulig ønsker vi at du fyller ut disse skjemaene på forhånd og i etterkant av behandlingen. Husk at det er ingen svar som er 'riktige' eller 'gale'. Det er ikke nødvendig å bruke lang tid til å tenke på hvert spørsmål. Det er vanlig å oppleve at det kan være vanskelig å bestemme seg, men prøv likevel å velge det du tror er nærmest til å beskrive deg. Bry deg ikke om at det kan virke som samme spørsmål kommer flere ganger med litt ulike ord. Svar på hvert enkelt spørsmål for deg, uten å tenke på hva du har svart tidligere. Prøv å svare slik du selv mener at du faktisk er. Ikke tenk på hvordan du har lyst til å være, eller burde være, eller hva andre mener.

Ditt navn.....Barnets navn.....

Relasjon til barnet (mor, far eller annet).....Fylt ut dato.....

Spørreskjema om barneoppdragelse

(PLOC parental locus of control, norsk versjon hentet fra den norske mor-barnundersøkelsen)

Vennligst kryss av det du selv synes passer best for deg og barnet ditt.

		Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
1	Det jeg gjør har liten innvirkning på mitt barns oppførsel					
2	Barnet mitt pleier å få det som han/hun vil likevel, så det er ingen vits i å prøve å nekte han/henne engang					
3	Kos og klem er en viktig måte å vise barnet mitt at jeg er glad i han/henne					
4	Hvis barnet og jeg har en konflikt er det vanligvis lett å avlede han/henne					
5	Mitt liv blir i hovedsak kontrollert av barnet mitt					
6	Jeg legger stor vekt på at barnet skal lære å takle at han/hun ikke kan få viljen sin i alt					
7	Ofte er det lettere å la barnet få viljen sin enn at jeg må oppleve et raserianfall					
8	Noen ganger når jeg er sliten lar jeg barnet mitt få gjøre ting jeg normalt ikke ville tillatt					
9	Hvilke oppdragelsesstrategier du bruker spiller ikke så stor rolle; hvis du er glad i barna utvikler de seg bra					

Spørreskjema om tilknytningsstil

(Attachment Styles Questionnaire, etter Van Oudenhoven & Hofstra, 2003)

Nedenfor er en liste over uttalelser. Les hvert element og vurder om du er enig eller uenig. Finn svaret som passer deg på følgende fem-punkts skala.		1	2	3	4	5
		NEI				JA
1.	Jeg føler meg komfortabel med følelsesmessige relasjoner					
2	Jeg ønsker å være åpen for andre, men jeg føler at jeg ikke kan stole på folk					
3	Jeg føler meg ukomfortabel når relasjoner med andre mennesker blir tette					
4	Jeg ønsker å ha nære relasjoner med andre, men jeg synes det er vanskelig å fullt ut stole på dem					
5	Jeg foretrekker at andre ikke er avhengige av meg, og jeg er uavhengig av dem					
6	Jeg lurur ofte på om folk liker meg					
7	Jeg unngår tette bånd					
8	Jeg har inntrykk av at jeg vanligvis liker andre bedre enn de liker meg					
9	Jeg stoler på andre mennesker, og jeg liker det når andre folk kan stole på meg					
10	Jeg er ofte redd for at folk ikke liker meg					
11	Det er viktig for meg å være selvstendig					
12	Jeg synes det er lett å bli engasjert i nære relasjoner med andre mennesker					
13	Jeg føler meg komfortabel med intime relasjoner					
14	Jeg liker å være selvforsynt					
15	Jeg trenger ikke bekymre meg om folk liker meg eller ikke					
16	Jeg tenker at det er viktig at folk kan stole på hverandre					
17	Jeg bekymrer meg ikke for å være alene: Jeg trenger ikke andre mennesker så sterkt					
18	Jeg er redd for at jeg vil bli lurt når jeg kommer for tett på andre					
19	Jeg pleier å synes folk er mer interessante enn meg selv					
20	Jeg stoler på at andre vil være der for meg når jeg trenger dem					
21	Jeg er skeptisk til å engasjere meg i nære relasjoner fordi jeg er redd for å bli såret					
22	Det er viktig for meg å vite om folk liker meg					

Spørreskjema om foreldres reflekterende fungering (PRFQ)

(Parental Reflective Functioning Questionnaire (PRFQ), Luyten, Mayes, Nijssens & Fonagy, 2017)

Under finner du en liste med utsagn som gjelder deg og barnet ditt. Les hver setning og avgjør om du er enig eller uenig og i hvilken grad. Bruk følgende graderingsskala, der 7 betyr at du er sterkt enig og 1 sterkt uenig. 4 betyr at du er nøytral eller ubestemt.

Sterkt uenig	1	2	3	4	5	6	7	Sterkt enig
--------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------

1	De eneste gangene jeg er sikker på at barnet mitt elsker meg, er når han eller hun smiler til meg.	
2	Jeg vet alltid hva barnet mitt vil.	
3	Jeg er interessert i hva som ligger bak mitt barns oppførsel og følelser.	
4	Barnet mitt gråter når vi er blant fremmede for å gjøre meg flau.	
5	Jeg kan fullt ut lese tankene til barnet mitt.	
6	Jeg lurere ofte på hva barnet mitt tenker og føler.	
7	Jeg synes det er vanskelig å delta aktivt i « på-lik-som-lek » med barnet mitt.	
8	Jeg kan alltid forutse hva barnet mitt kommer til å gjøre.	
9	Jeg er ofte nysgjerrig på og vil finne ut hva barnet mitt føler.	
10	Barnet mitt blir av og til syk for å hindre meg fra å gjøre det jeg vil.	
11	Noen ganger misforstår jeg reaksjonene til barnet mitt.	
12	Jeg prøver å forstå situasjoner ut i fra mitt barns perspektiv.	
13	Når barnet mitt er vanskelig, er det bare for å irritere meg.	
14	Jeg vet alltid hvorfor jeg gjør det jeg gjør mot barnet mitt.	
15	Jeg prøver å forstå hvorfor barnet mitt ikke oppfører seg som det skal.	
16	Ofta er oppførselen til barnet mitt så forvirrende at jeg ikke bryr meg om å finne ut av det.	
17	Jeg vet alltid hvorfor barnet mitt handler slik han eller hun gjør.	
18	Jeg tror ikke det er noe poeng i å prøve å gjette hva barnet mitt føler.	

Vennligst kryss av for hvert utsagn: Stemmer ikke, Stemmer delvis eller Stemmer helt. Prøv å svare på alt selv om du ikke er helt sikker eller synes utsagnet virker rart. Svar på grunnlag av barnets oppførsel de siste 6 månedene.

Barnets navn

Gutt/Jente

Fødselsdato

	Stemmer ikke	Stemmer delvis	Stemmer helt
Omtenkksom, tar hensyn til andre menneskers følelser	☐	☐	☐
Rastløs, overaktiv, kan ikke være lenge i ro	☐	☐	☐
Klager ofte over hodepine, vondt i magen eller kvalme	☐	☐	☐
Deler gjerne med andre barn (godter, leker, andre ting)	☐	☐	☐
Har ofte raserianfall eller dårlig humør	☐	☐	☐
Ganske ensom, leker ofte alene	☐	☐	☐
Som regel lydig, gjør vanligvis det voksne ber om	☐	☐	☐
Mange bekymringer, virker ofte bekymret	☐	☐	☐
Hjelpsom hvis noen er såret, lei seg eller føler seg dårlig	☐	☐	☐
Stadig urolig eller i bevegelse	☐	☐	☐
Har minst en god venn	☐	☐	☐
Slåss ofte med andre barn eller mobber dem	☐	☐	☐
Ofte lei seg, nedfor eller på gråten	☐	☐	☐
Vanligvis likt av andre barn	☐	☐	☐
Lett avledet, mister lett konsentrasjonen	☐	☐	☐
Nervøs eller klengete i nye situasjoner, lett utrygg	☐	☐	☐
Snill mot yngre barn	☐	☐	☐
Sier ofte imot voksne	☐	☐	☐
Plaget eller mobbet av andre barn	☐	☐	☐
Tilbyr seg ofte å hjelpe andre (foreldre, lærere, andre barn)	☐	☐	☐
Kan stoppe og tenke seg om før hun/han gjør noe	☐	☐	☐
Kan være slem eller ondskapsfull mot andre	☐	☐	☐
Kommer bedre overens med voksne enn med barn	☐	☐	☐
Redd for mye, lett skremt	☐	☐	☐
Fullfører oppgaver, god konsentrasjonsevne	☐	☐	☐

Har du andre kommentarer eller bekymringer?

Vær så snill å snu arket - det er noen få spørsmål til på den andre siden

Samlet, synes du at barnet ditt har vansker på ett eller flere av følgende områder:
med følelser, konsentrasjon, oppførsel eller med å komme overens med andre mennesker?

Nei	Ja- små vansker	Ja- tydelige vansker	Ja- alvorlige vansker
☐	☐	☐	☐

Hvis du har svart ”Ja”, vennligst svar på følgende spørsmål:

- Hvor lenge har disse vanskene vært tilstede?

Mindre enn en måned	1-5 måneder	6-12 måneder	Mer enn ett år
☐	☐	☐	☐

- Blir barnet selv forstyrret eller plaget av vanskene?

Ikke i det hele tatt	Bare litt	En god del	Mye
☐	☐	☐	☐

- Påvirker vanskene barnets dagliv på noen av de følgende områder?

	Ikke i det hele tatt	Bare litt	En god del	Mye
HJEMME / I FAMILIEN	☐	☐	☐	☐
FORHOLD TIL VENNER	☐	☐	☐	☐
LÆRING	☐	☐	☐	☐
FRITIDSAKTIVITETER	☐	☐	☐	☐

- Er vanskene en belastning for deg eller familien som helhet?

Ikke i det hele tatt	Bare litt	En god del	Mye
☐	☐	☐	☐

Underskrift

Dato

Mor/Far/Andre (vennligst beskriv):

Tusen takk for hjelpen

Vennligst kryss av for hvert utsagn: Stemmer ikke, Stemmer delvis eller Stemmer helt. Prøv å svare på alt selv om du ikke er helt sikker eller synes utsagnet virker rart. Svar på grunnlag av barnets oppførsel de siste 6 månedene.

Barnets navn

Gutt/Jente

Fødselsdato

	Stemmer ikke	Stemmer delvis	Stemmer helt
Omtenkksom, tar hensyn til andre menneskers følelser	☐	☐	☐
Rastløs, overaktiv, kan ikke være lenge i ro	☐	☐	☐
Klager ofte over hodepine, vondt i magen eller kvalme	☐	☐	☐
Deler gjerne med andre barn (godter, leker, andre ting)	☐	☐	☐
Har ofte raserianfall eller dårlig humør	☐	☐	☐
Ganske ensom, leker ofte alene	☐	☐	☐
Som regel lydig, gjør vanligvis det voksne ber om	☐	☐	☐
Mange bekymringer, virker ofte bekymret	☐	☐	☐
Hjelpsom hvis noen er såret, lei seg eller føler seg dårlig	☐	☐	☐
Stadig urolig eller i bevegelse	☐	☐	☐
Har minst en god venn	☐	☐	☐
Slåss ofte med andre barn eller mobber dem	☐	☐	☐
Ofte lei seg, nedfor eller på gråten	☐	☐	☐
Vanligvis likt av andre barn	☐	☐	☐
Lett avledet, mister lett konsentrasjonen	☐	☐	☐
Nervøs eller klengete i nye situasjoner, lett utrygg	☐	☐	☐
Snill mot yngre barn	☐	☐	☐
Lyver eller jukser ofte	☐	☐	☐
Plaget eller mobbet av andre barn	☐	☐	☐
Tilbyr seg ofte å hjelpe andre (foreldre, lærere, andre barn)	☐	☐	☐
Tenker seg om før hun / han handler (gjør noe)	☐	☐	☐
Stjeler hjemme, på skolen eller andre steder	☐	☐	☐
Kommer bedre overens med voksne enn med barn	☐	☐	☐
Redd for mye, lett skremt	☐	☐	☐
Fullfører oppgaver, god konsentrasjonsevne	☐	☐	☐

Har du andre kommentarer eller bekymringer?

Vær så snill å snu arket - det er noen få spørsmål til på den andre siden

Samlet, synes du at barnet ditt har vansker på ett eller flere av følgende områder:
med følelser, konsentrasjon, oppførsel eller med å komme overens med andre mennesker?

Nei	Ja- små vansker	Ja- tydelige vansker	Ja- alvorlige vansker
☐	☐	☐	☐

Hvis du har svart ”Ja”, vennligst svar på følgende spørsmål:

- Hvor lenge har disse vanskene vært tilstede?

Mindre enn en måned	1-5 måneder	6-12 måneder	Mer enn ett år
☐	☐	☐	☐

- Blir barnet selv forstyrret eller plaget av vanskene?

Ikke i det hele tatt	Bare litt	En god del	Mye
☐	☐	☐	☐

- Påvirker vanskene barnets dagligliv på noen av de følgende områdene?

	Ikke i det hele tatt	Bare litt	En god del	Mye
HJEMME / I FAMILIEN	☐	☐	☐	☐
FORHOLD TIL VENNER	☐	☐	☐	☐
LÆRING PÅ SKOLEN	☐	☐	☐	☐
FRITIDSAKTIVITETER	☐	☐	☐	☐

- Er vanskene en belastning for deg eller familien som helhet?

Ikke i det hele tatt	Bare litt	En god del	Mye
☐	☐	☐	☐

Underskrift

Dato

Mor / Far / Andre (vennligst beskriv):

Tusen takk for hjelpen